

mam constituit, *l. 7, C., ejusd. tit. et l. 27 ff., Ad municipalem* etc.

830. Haec quae diximus de domicilio in genere, vera sunt quoque de domicilio pro ordinibus ab episcopo recipiendis, tum ex *cap. 3, De temporibus ordinationum, in 6°*, ubi Bonifacius VIII requirit *domicilium in eadem* (dioecesi), idest domicilium quale canones recognoscunt, tum ex const. *Speculatores*, ubi Innocentius XII ad evitandos abusos probationes tantum illius animi determinat. Proinde ad tramitem hujus constitutionis episcopus potest primam tonsuram et ordines ratione domicilii conferre ei qui in aliqua parochia suae dioecesis commoratur cum animo ibidem perpetuo manendi, dummodo hunc animum probet *vel* per decennalem habitationem, *vel* per translationem majoris rerum ac bonorum suorum partis cum extractis aedibus ac permanentia per aliquod considerabile tempus, et *insuper* has probationes confirmet jurejurando affirmans se vere ac realiter illum animum habere. Illud *vel* satis indicat ad contrahendum domicilium pro ordinibus recipiendis non requiri utramque simul probationem, sed alterutram sufficere una cum juramento (1). Hinc qui nulla bona immobilia vel mobilia habet, prima tantum probatione suum animum evincere poterit, addito juramento; alii possunt prima vel altera probatione, addito pariter juramento. Necessesse est ut haec singula breviter declarem.

831. In primis semiplena probatio animi perpetuo in parochia manendi est decennalis commoratio. Porro hoc decennium esse debet: 1° *completum*, prout indicant illa verba: *Vel per decennium saltem in eo habitando*; 2° *continuum* seu non interruptum. Ad rem Honorante, *cap. IX, not. IX*: « Cum decennium statutum sit ad manifestandum animum inibi perpetuo permanendi, et interruptiones praedictum animum non manifestent, imo contrarium deferant, hinc est quod decennium continuum esse debet. Sed advertendum, quod interruptiones dictae intelligendae sunt, dum, intra decennium, jam in una dioecesi, jam in

(1) Honorante, *cap. IX, not. I*; Riganti, *l. c., n. 48*; Lamperez, *n. 418*; Moreno, *n. 195 et 196*.

alia domicilium contrahitur; si enim semel a domicilio contracto in una dioecesi, ad aliam se divertat animo redeundi ad primam, tunc etsi per aliquod tempus ab ista absit, non officit quominus in ea domicilium ad ordines, aliis circumstantiis expletis, contrahatur ». Nimirum ut decennalis commoratio revera probet animum perpetuo ibidem manendi, requiritur commoratio per decem annos, licet forte *cum animo redeundi* interruptos per notabilem partem quolibet anno, sed non est necessaria commoratio per duodecim menses quolibet anno. Ceterum si filius est sui juris, ipse in parochia per hoc decennium commorari debet; sed si est alieni juris, satis est ut in parochia commoretur ille sub cujus potestate filius est, quia filius domicilium illius sequitur et continuat etiam post acquisitam majoritatem, nisi aliud constet; e. g. si dum pater est in parochia, filius in seminario alienae dioecesis degit (1).

832. Altera semiplena probatio est translatio in dioecesim majoris rerum ac bonorum partis cum instructis aedibus ac permanentia per aliquod considerabile tempus. Igitur in primis necesse est ut *aedes instructae sint*, nempe ut habeatur in dioecesi domus sive propria sive etiam locata cum omnibus necessariis ad habitationem; id enim significat *aedes instruere*. Deinde oportet ut major pars bonorum et rerum illuc transferatur. Hac de re Honorante, *l. c., not. VI*, haec habet: « Nomine bonorum transferendorum ad locum domicilii, ut domicilium acquisitum esse censeatur, veniunt bona mobilia, nec opus est immobilia transferre; sufficit enim si ista in mobilibus transferantur, hoc est quod reditus quos in alia dioecesi percipit, in ea in qua domicilium elegit, impendat: tum quia bona immobilia facile transferri nequeunt sine magno dispendio, et leges positivae cum dispendio maximo obligare non intendunt; tum quia fructus seu reditus transferendo, et bona immobilia transferuntur, nomine enim bonorum venit usufructus. Ita cum aliis Moreno, *dub. VII, n. 230*, qui etiam censet inter bona quae in nostro casu eligens domicilium ad istud

(1) Honorante, *cap. IX, not. II*; P. Moreno, in const. *Speculatores, n. 138*.

transferre tenetur, minime computanda bona uxoris aut filiorum, esto ad maritum aut patrem, jure legis, administratio pertineat ». Quod si quis nulla bona vel paucissima possideat, sufficiet ad hanc alteram probationem in loco domum extruere et per considerabile tempus permanere (1).

Ad tempus vero hujus permanentiae quod spectat, non conveniunt doctores quale sit hoc *considerabile tempus*; sed certum est triennium completum et continuum sufficere (2). Rursus autem putamus non esse necessariam hanc triennem permanentiam per duodecim menses cujuslibet anni, sed sufficere triennem permanentiam per notabilem anni partem. Praeterea requiritur permanentia personalis filii, si est sui juris; secus sufficit permanentia illius sub cujus potestate filius est, ut supra.

833. At tum primori tum alteri probationi, ut plena evadat pro sacra ordinatione, accedere debet juramentum de animo perpetuo ibidem manendi. Subdit vero Riganti, *l. c.*, n. 51: « Verum necessitas juramenti in recensitis casibus tunc demum requiritur quando filius vult ordinari ratione proprii domicilii juxta § *Subditus autem* ejusdem Innocentianae constitutionis; et in his terminis illud requisivit S. C. C. in *Ugentina* seu *Hydruntina, Ordinationis*, die 4 *Apr.* et die 8 *Julii* 1719. Secus vero quando filius ad ordines promoveri cupit ratione domicilii paterni, cum tali casu de hujusmodi juramento nulla fiat mentio in dicto § *Subditus autem* qui non refertur ad superiorem § *At si pater*. Et ita censuit eadem S. C. C. in supra dicta *Romana* seu *Sutrina* (27 *Maii* 1708: vide n. 812) in qua... resolutum fuit ordinationem cujusdam Vincentii Patricelli spectare ad Emum Urbis Vicarium Ordinarium domicilii paterni, nullo requisito juramento nec patris nec filii, ob supra dictam rationem, ut mihi retulit cl. me. Cardinalis Panciaticus ejusdem S. C. C. Praefectus ». Salva reverentia erga Card. Panciaticum, haec causa ad rem non facit, quia licet parentes Vincentii essent

(1) Honorante, *l. c.*, not. I, in fine.

(2) Honorante, *l. c.*, not. IV; Riganti, *l. c.*, n. 46; Lamperez, n. 418; Monacelli, p. III, App. Instructio VIII, n. 41 sequ. contra Morenum qui censet id relinquendum esse arbitrio episcopi.

origine Sutrini, tamen Vincentius natus erat Romae ubi pater contraxerat domicilium; ideoque Cardinalis Urbis Vicarius erat proprius ratione originis Vincentii (n. 822). Praeterea huic doctrinae Riganti implicite contradicunt Moreno, *dub. II, quaest. 3*; Honorante, *l. c.*, not. VII; Lucidi, *I, pag. 167, n. 92* (1), requirentes juramentum patris, si filius in minori aetate est. Sed nihilominus illam doctrinam praeferrimus, quia revera cohaerere videtur const. *Speculatores*. Ceterum Zaccharias apud S. Alph., VI, n. 778, testatur S. C. C. declaravisse infantem seu impuberem viventem seorsum a patre posse domicilium acquirere pro ordinatione.

834. Porro sufficit juramentum semel ante initiationem primae tonsurae emittere, nec requiritur juramentum ante susceptionem singulorum ordinum repetere. Si jurans non habet animum perpetuo ibidem manendi, committit perjurium, et scienter ordinatus non effugit poenas statutas in recipientes ordines ab episcopo non proprio, etiamsi domicilium in dioecesi acquisitum sit et perduret, scilicet si jurans transit in dioecesim cum animo ibidem perpetuo manendi, deinde hunc animum revocavit, sed de facto nondum discessit (2). E contrario si jurans ab initio commorationis in dioecesi hunc animum non habet, sed momento juramenti illum habet, juramentum est validum ac licitum, et licita ordinatio titulo domicilii (3). Ceterum animus perpetuo permanendi in loco ad acquirendum domicilium necessarius, intelligitur cum restrictione: *Si nihil inde avocet*, ex *l. Cives, C., De incolis* (n. 829): proinde jurans potest apponere hanc vel similem restrictionem (4), nisi forte agatur de ordinatione presbyteratus (n. 860).

(1) At ipse Lucidi, *l. c.*, n. 93, docet S. C. C. juramentum (patris) non exigere, si pater in novo domicilio permultis annis moram continuam duxit, majorem bonorum partem possidet, et domum apertam habet, licet ad locum originis aliquando ex precaria causa redire consuescat. In confirmationem hujus doctrinae laudatus auctor citat *Uxentinam* seu *Neritonem*, *Ordinationis*, 17 *Jun.* 1719, in qua tamen nec vola nec vestigium hac de re.

(2) Honorante, *l. c.*, not. VII.

(3) Honorante, *l. c.*, not. IX.

(4) Honorante, *l. c.*, not. VIII; e. g.: *Nisi sanitati officiat, vel: Dum alia commodior vel sanior non se offerat habitatio.*

835. His igitur omnibus verificatis, episcopus est proprius ratione domicilii. Si promovendus in dioecesi etiam natus est vel reapse vel fictione juris, episcopus est proprius tum ratione originis tum ratione domicilii; secus est proprius tantum ratione domicilii. Quid vero, si postquam haec omnia verificata sunt, promovendus, aut ille sub cuius potestate promovendus est, animum mutat et jam vult e dioecesi discedere? Si nondum discessit, domicilium perdurat, quia domicilium semel acquisitum non amittitur nuda voluntate discedendi sine actuali discessu; et ideo episcopus adhuc proprius est. Si de facto etiam dioecesim dereliquit, domicilium cessavit, et ideo episcopus non amplius potest ratione domicilii tonsuram aut ordines conferre.

836. Nil impedit quominus filius sui juris, aut pater vel alius sub cuius potestate filius est, ea praecise mente domicilium in dioecesi figat ut filius ab episcopo promoveri possit: utitur enim jure suo (1). Huc spectat responsio S. C. C. in *Cajetana* seu *Terracinensi*, 31 Jan. 1835. Nam cum vir quidam dioecesis Cajetanae neque filium in seminarium introducere, neque ei patrimonium constituere propter paupertatem posset, et cognatus quidam dioecesis Terracinensis ei patrimonium constituere ea lege vellet ut dioecesis Terracinensis clero accenseretur, Ordinarius Cajetanus litteras dimissoriales denegavit. S. C. reposuit primam tonsuram, de qua agebatur, filium recipere posse in dioecesi Terracinensi, dummodo ibi domicilium auctoritate patris eligeret praestaretque juramentum juxta const. *Speculatores*.

837. Quaeritur num quis valeat habere duos episcopos proprios ratione domicilii pro ordinatione. Honorante, *l. c. not. V*, putat negativam sententiam esse *firmiter tenendam*, quia in duabus dioecesibus nec verificari potest habitatio per decennium completum et continuum, nec translatio majoris partis rerum ac bonorum cum extractis aedibus et permanentia per aliquod considerabile tempus (2). E contrario

(1) Honorante, *l. c., not. III.*

(2) Ita etiam Lucidi, *I, pag. 166, n. 90.*

plures alii censent affirmativam sententiam esse veriorem (1), quia ex una parte jure communi tum canonico, *cap. 2, De sepulturis, in 6º*, tum Romano, *l. 5, 6, 27, § 2, Ad municipalem*, duo domicilia simul haberi possunt, si scilicet duobus in locis quis permaneat cum animo perpetuo manendi per sex circiter menses quolibet anno; et ex alia parte Innocentius XII, *l. c.*, hoc jus non corrigit pro domicilio ad ordines recipiendos, et probationes ab eodem requisitae in pluribus domiciliis una simul verificari utique possunt. Ita prima probatio ex decenniali commoratione facile verificari potest in duabus parochiis diversae dioecesis, si quis commoratur in unaquaque per semestre quolibet anno, aut si prius commoratur in una per integros decem annos cum animo deinceps semper manendi per sex circiter menses quolibet anno, et deinde, discedens cum animo redeundi, commoratur in alia per integros decem annos cum animo pariter deinceps semper manendi per sex circiter menses quolibet anno. Item et alia probatio potest in duobus parochiis diversae dioecesis verificari, si praeter domum extractam et triennalem permanentiam in unaquaque, vel bona transferenda non adsunt, vel redditus horum bonorum per sex circiter menses quolibet anno consumuntur in una, per alios sex circiter menses in alia parochia. Quamquam vero haec verissima sint, ideoque ratio ab Honorante allata pro sua doctrina nutet, tamen nos putamus hanc doctrinam, nempe quod duo episcopi proprii ratione domicilii haberi nequeant, veram esse ob aliam sequentem rationem. Nam cum quis ab episcopo domicilii, servatis servandis, promovetur, incardinatur ejus dioecesi seu ad ejus dioecesim jam pertinet (*n. 857*). Atqui nemo potest esse incardinatus duabus dioecesibus.

838. Alia elegans quaestio fieri potest, num scilicet episcopus sit proprius ratione domicilii, si quis commoratus est per decennium in eadem dioecesi, imo in eadem civitate, non autem in eadem parochia, et habet animum quem juramento firmat, semper manendi in dioecesi aut civitate, non

(1) S. Alph., *VI, n. 773*; Scavini, *III, n. 602*, et Vecchiotti, *III, § 19*, qui citant etiam S. C. C. decretum, sed non indicant diem et annum; Phillips, *I, § 42*.

autem in eadem parochia. Jam vero cum canones domicilium agnoscant solum in parochia, sicut leges civiles in municipio, sequitur in casu domicilium canonicum non fuisse contractum, et ideo episcopum dioecesis non posse esse proprium ratione domicilii, licet possit esse proprius ratione originis (n. 807). Si igitur episcopus indiget talem ordinare, qui non est subditus alia ratione, et non habet nisi domicilium urbanum, aut dioecesanum in sensu explicato, tutius est ut adeat S. C. C.

839. Tandem ante const. *Speculatores* satis recepta erat opinio novitios ordinum regularium cum votis solemnibus posse ratione domicilii ordinari ab episcopo dioecesis in qua monasterium situm est (1). Patet hanc opinionem sustineri amplius non posse post Innocentianam constitutionem, nisi ea omnia impleta fuerint, quae Innocentius XII praescribit ad domicilium pro ordinatione contrahendum (2). E contrario qui obtinet beneficium residentiale, vel coadjutoriam perpetuam cum futura successione ad beneficium residentiale, eo ipso contrahit domicilium pro ordinatione (n. 844), dummodo juramentum, ut supra, praestet: et si in duabus dioecesibus ex dispensatione R. P. duo hujusmodi beneficia possidet, nonnulli censent in utraque domicilium pro ordinatione habere (3). Nos putamus domicilium potiri in ea tantum in qua juxta pontificium rescriptum debet residere; in utraque solum in casu quo juxta pontificium rescriptum deberet residere per sex circiter menses in una et per alios sex circiter menses in alia.

c) Episcopus proprius ratione beneficii.

840. Episcopus est proprius ratione *beneficii*, si candidatus in dioecesi beneficium habet quod « ejus sit redditus ut ad congruam vitae sustentationem sive juxta taxam synodalem, sive, ea deficiente, juxta morem regionis pro promovendis ad sacros ordines, detractis oneribus, per se

(1) Engel, I, XI, n. 34; Pirhing, n. 25 et 62; Sanchez, *Moral.*, IV, XXXIX, n. 20; Barbosa, *De officio Episcopi*, p. II, alleg. IV, n. 36.

(2) Vide etiam Suarez, *De voto*, VI, XI, n. 9.

(3) Pirhing, II, II, n. 14; D'Annibale, I, § 83, not. 19.

sufficiat, illudque ab ordinando pacifice possideatur, sublata quacumque facultate supplendi quod deficeret fructibus ejusdem beneficii cum adjectione patrimonii etiam pinguis quod ipse ordinandus in eadem seu alia quavis dioecesi obtineret; ac episcopus sic ordinans tam de praedictis testimonialibus litteris, quam de redditu beneficii hujusmodi expressam in consueta collatorum ordinum attestatione mentionem facere debet ». Inn. XII, l. c.

841. Juxta haec verba igitur episcopus proprius ratione beneficii est episcopus dioecesis, in qua situm est beneficium cum requisitis qualitibus mox explicandis. Quoniam vero beneficium ecclesiasticum conferri nequit illi qui primae saltem tonsurae initiatus non est, hinc sequitur nunquam haberi episcopum proprium ratione beneficii pro prima tonsura obtinenda, ut expresse etiam statuit const. *Speculatores*, § 6 (1). Porro, prouti melius patebit ex dicendis, saepius beneficium conferens episcopo ordinandi potestatem est etiam canonicus titulus ordinationis in sacris, et in hoc casu episcopus potest tum ordines minores conferre, tum deinde ordines majores titulo ejusdem beneficii. E contrario aliquando beneficium conferens episcopo potestatem non est canonicus titulus ordinationis in sacris, e. g. beneficium manuale sine pacto inamovibilitatis (n. 605), et in hoc casu episcopus potest beneficiato conferre ordines minores, non autem majores, nisi alium titulum canonicum patrimonii, pensionis aut beneficii promovendus habeat. Tandem aliquando canonicus titulus beneficalis nullam confert episcopo ordinandi potestatem, e. g. beneficium insufficientis cum supplemento patrimonii, aut coadjutoria perpetua cum futura successione, assignata pensione, sed sine juramento ibidem perpetuo manendi ad formam const. *Speculatores*, et in hoc casu episcopus nullos ordines dare potest, nisi proprius sit ex alia ratione originis, domicilii aut familiaritatis, aut nisi aliquis casus contingat quo episcopus alienus licite promovet.

842. In primis igitur requiritur *beneficium ecclesiasti-*

(1) Honorante, cap. VIII, not. I.

cum quocumque tandem nomine appelletur, juxta ea quae diximus *n. 605*. Sufficit etiam beneficium simplex (1); hinc in *Militensi*, 26 *Maii* 1598, proposito dubio: « An sufficiat aliquem in aliena dioecesi obtinere beneficium simplex ut ab ejus loci episcopo ordinari possit, vel potius requiratur quod tale beneficium sit curatum »; S. C. C. reposuit: « Sufficere quod beneficium sit simplex ». Pariter sufficit beneficium manuale, etiam sine pacto inamovibilitatis, dummodo sit erectum auctoritate Ordinarii. Secus si non est erectum auctoritate Ordinarii, quia tunc non est verum beneficium; et hoc sensu processit eadem S. C. in *Pientina* seu *Ilcinensi*, *Ordinationis*, 18 *Jun.* 1733 (2). Item pensio ecclesiastica sive perpetua sive vitalitia. S. C. C. in una *Spoletana* seu *Reatina*, *Ordinationis*, 11 *Jun.* 1840, censuit locum gratuitum in seminario alienae dioecesis, ad studiorum curriculum explendum impetratum, licet accedat istius juramentum perpetuo manendi sub jurisdictione episcopi cui subditur seminario, satis non esse ut ab eodem episcopo sine dimissoriis episcopi proprii ordinari quis licite possit. De coadjutoria vide *n. 844*.

843. At vero hoc beneficium de quo supra, ut subjectionem ad ordines suscipiendos producat, talis redditus debet esse ut ad congruam vitae sustentationem ordinandi sufficiat, sive juxta taxam synodalem, sive, ea deficiente, juxta morem regionis, ut expresse edicit Innocentius XII verbis relatis. Circa hanc sufficientiam applicanda sunt ea quae *n. 597* exponimus de sufficientia tituli pro ordinatione in sacris, quod ipse Innocentius XII insinuat illis verbis: *Pro promovendis ad sacros ordines*. Addit vero Pontifex insufficientiam beneficii in casu nostro non posse suppleri ex patrimonio. Plures auctores docent posse suppleri ex alio beneficio in eadem dioecesi sito, ita ut si quis habet in ea-

(1) Honorante, *cap. VIII, not. I* circa finem; Riganti, *l. c.*, *n. 56*, cum pluribus aliis, contra Card. De Luca, *Ad Conc. Trid., Disc. XIV, n. 15*; Lessius, *De just. et jur., lib. II, cap. XXXIV, dub. XIX*, qui censent requiri beneficium residentiale, uti parochiam, canonicatum, etc.

(2) Riganti, *l. c.*, *n. 61 sequ.*; Honorante, *l. c.*; Pirhing, *I, XI, n. 34*; Schmalz., *n. 11*; Garcias, *De beneficiis, II, IV, n. 3*, contra paucos antiquos requirentes beneficium perpetuum.

dem dioecesi duo beneficia compatible, licet singula forent insufficientia, dummodo simul unita sufficiant, possit ab episcopo illius dioecesi ordinari (1). Huic doctrinae videtur esse contraria responsio S. C. C. in *Spoletana*, *Ordinationis*, 20 *Nov.* 1756. Nam clericus Petrus Dati qui natus erat in Terra Vissi, dioecesis Spoletanae, ubi ejus pater et ipse clericus domicilium semper laresque suos habuerant, prius cappellaniam in collegiata ecclesia Terrae Vissi obtinuit, et ordines minores ab archiepiscopo Spoletano recepit, et pro recipiendis ordinibus majoribus periculum subiit coram examinadoribus ab eodem archiepiscopo designatis. Deinde vero, dimissa praedicta cappellania, tria beneficia simplicia in dioecesi Amerina ab episcopo ejus avunculo obtinuit, quae singula insufficientia erant, sed simul unita congruam sustentationem praebere poterant. Hoc non obstante, S. C. declaravit ordinationem ejusdem clerici spectare ad archiepiscopum Spoletanum, et non ad episcopum Amerinum. Et revera Innocentius XII, *l. c.*, expresse exigit ut beneficium *per se sufficiat*, idest sine ope alterius (2). Quod si quis haec plura beneficia singulatim insufficientia haberet in diversis dioecesibus, certissimum est nullum episcopum esse proprium ratione beneficii (3). At recolimus (*n. 839*) beneficium residentiale, etsi tenue, una cum juramento, secumferre domicilium idoneum pro ordinatione; ideoque episcopus in casu erit proprius non ratione beneficii, sed ratione domicilii, sicuti de coadjutoria mox dicemus. In fide ordinationis mentio facienda est non solum de testimonialibus episcopi originis et domicilii (*n. 725*), sed etiam de redditibus beneficii, ut expresse cavet Innocentius XII relatis verbis (4).

844. Tandem hoc beneficium debet possideri et quidem

(1) Moreno, *Tract. Mor. Tit. Benef.*; Lamperez, *De jure patronatus, p. I, lib. II, quaest. VII, art. XV, n. 15*; Honorante, *cap. VIII, not. III*, hanc sententiam habet probabilem.

(2) Monacelli, *p. III, App. Instructio VIII, n. 21, 22, 23, 24*, contra Morenum.

(3) Monacelli, *l. c.*, *n. 20 sequ.*, contra Morenum; D'Annibale, *III, § 153, not. 4*.

(4) Honorante, *cap. VIII, not. XIV*.

pacifice, ut ait Innocentius XII, *l. c.*; quae declarata habes *n. 602*. Proinde cum clericus Cepparolus Neapolitanus post institutionem, sed ante possessionem collati beneficii promotus esset ad ordines sacros ab episcopo Carinolae, proposito dubio: « An Cepparolus fuerit licite ordinatus »; S. C. C. die 18 Mart. 1684 reposuit: « Negative, et episcopus consulat conscientiae suae ». Hinc etiam solvitur quaestio num coadjutoria perpetua cum futura successione induceret subjectionem pro recipiendis ab episcopo ordinibus, sive pensione a coadjuto coadjutori assignata ex fructibus praebendae sive non. S. C. C. in *Elborensi*, 23 Aug. 1723, stetit pro affirmativa; sed in *Tarraconensi, Ordinationis*, 1 Jul. 1841, quaestionem ex obliqua, ut ita dicam, consideratione resolvit, edicens: « Coadjutoriam canonicatus vel dignitatis sufficere ut coadjutor dicatur habere domicilium requisitum in const. *Speculatores* ». Cum vero Cardinales in hanc sententiam non omnes convenissent, hinc dubium pluries fuit repositum, et tandem S. C. C. reposuit: « In decisio, praestito juramento ad formam bullae *Speculatores*, et amplius ». Exinde satis apparet hanc coadjutoriam inducere subjectionem pro ordinibus ab episcopo recipiendis ratione domicilii, non autem ratione beneficii (1), cum revera coadjutor habeat quidem spem certissimam assequendi beneficium, imo jus ad rem, sed tamen beneficium actu nondum assecutus sit, sicut Innocentiana constitutio requirit.

845. His omnibus positis, episcopus dioecesis in qua beneficium situm est, potest beneficiato ordines conferre. Antiqui auctores communiter docebant episcopum non evadere proprium ratione beneficii, si beneficium in sua dioecesi collatum fuisset in fraudem episcopi originis et domicilii; sed id amplius verum non esse post Innocentianam constitutionem merito tradit et explicat Riganti, *l. c., n. 75*. Quod si quis in duabus dioecesibus habet beneficium cum omnibus recensitis conditionibus, utrumque episcopum proprium esse ratione beneficii, et posse beneficiatum promoveri, palam est (2).

(1) Lucidi, I, pag. 161, n. 80.

(2) Honorante, *l. c., not. II*; Lucidi, I, pag. 159, n. 79; Hallier, *l. c., § 2, n. 6*; D'Annibale, III, § 153, not. 4; Riganti, *l. c., n. 54*.

d) Episcopus proprius ratione familiaritatis.

846. Tandem de episcopo proprio ratione *familiaritatis* Innocentius XII haec praescribit: « Ad haec nullus episcopus alienae dioecesis subditum familiarem suum ad aliquos sacros seu minores ordines vel etiam primam tonsuram promovere seu ordinare praesumat absque ejus proprii originis scilicet seu domicilii praelati testimonialibus litteris, ut supra, et nisi ad praescriptum Conc. Trid. praefati, *sess. XXIII, cap. IX, de ref.*, familiarem praedictum per integrum et completum triennium in suo actuali servitio secum retinuerit ac suis sumptibus aluerit; beneficium insuper quod ei ad vitam sustentandam juxta modum superius definitum sufficiat, quacumque fraude cessante, statim, hoc est saltem infra terminum unius mensis a die factae ordinationis, re ipsa illi conferat, ac in ordinationis hujusmodi testimonio expressam itidem familiaritatis ac litterarum praedictarum mentionem facere debet ».

Citatum decretum Conc. Trid. ita se habet: « Episcopus familiarem suum non subditum ordinare non possit, nisi per triennium secum fuerit commoratus, et beneficium, quacumque fraude cessante, statim re ipsa illi conferat, consuetudine quacumque etiam immemorabili in contrarium non obstante ».

847. In primis hoc privilegio ordinandi familiarem alienae dioecesis gaudent tantum episcopi qui clerum et populum habent. Episcopis mere titularibus hoc privilegium expresse sublatum fuit a Conc. Trid., *sess. XIV, cap. II, de ref.*, sub poena suspensionis latae sententiae ab usu pontificalium per annum pro episcopo ordinante, et ab executione ordinum sic susceptorum, donec suo praelato visum fuerit, pro ordinato. Cardinalis in Urbe Vicarius hoc privilegio gaudet (1); sed alii Cardinales in Urbe residentes nequeunt familiarem suum ordinare (2), nisi agatur de Cardinalibus episcopis suburbicariis.

(1) Honorante, *cap. I, not. XII*.

(2) Giraldi, II, *sect. 97*; Honorante, *l. c.*; Riganti, *l. c., n. 136*; Monacelli, p. III, *App. Instr. VIII, n. 45 sequ.*, contra Morenum.

848. *Familiaris* autem quem episcopus vi hujus privilegii promovere potest, licet alienae dioecesi subditum, intelligitur ille qui *cum episcopo commoratur* (Conc. Trid., *l. c.*), seu *quem in suo actuali servitio secum retinuerit ac suis sumptibus aluerit* (Const. *Speculatores*). Debet igitur obsequiis et servitio actuali episcopi esse addictus et ipsius sumptibus ali. Hinc nepotes et consanguineos, etsi in eodem palatio episcopali habitent eidemque mensae episcopali accumbant, nequit episcopus ordinare ratione familiaritatis, nisi « illi inserviant ita ut familiares sint », ut reposuit S. C. C. in *Brixinensi*, 11 Sept. 1608. Familiaris vero hujusmodi debet insuper cum episcopo commorari. Id evidenter verificatur, si familiaris in palatio episcopali habitationem habet. Verificatur etiam, si habitationem habet extra episcopium, sed in eadem civitate in qua est episcopus; et contraria sententia Lamperez, *n.* 435, communiter rejicitur (1). Sed non verificatur si habitationem habet extra dioecesim aut etiam solum extra civitatem in qua est episcopus, quia verba citata Conc. Trid. et const. *Speculatores* non possunt applicari, et praeterea episcopus plenam perfectamque illius indolis et morum notitiam habere non potest (2). Tandem episcopus vi hujus privilegii promovere quoque valet familiaritatem sui, dummodo ab ipsomet episcopo designatus sit, vivat expensis ipsius episcopi et sub ejus oculis una cum familiari permaneat, ita ut episcopus illius indolem, mores et vitam perspectam habeat; quia hic subfamiliaris adhuc dicitur et est familiaris ipsius episcopi. Secus vero si subfamiliaris non sit designatus ab episcopo, nec ejus vivat expensis, sed expensis familiaris, quia tunc non est episcopi familiaris (3).

849. Haec familiaritas per *integrum et completum triennium*

(1) Honorante, *I, not. XII*, eam habet minus probabilem; Riganti, *l. c.*, *n.* 151, aliquantulum rigidam; Pirhing, *I, XI, n.* 29.

(2) Monacelli, *p. III, App. Instructio VIII, n.* 55 sequ.; Riganti, *l. c.*, *n.* 148; Pirhing, *l. c.*; Lamperez, *l. c.*; Honorante, *l. c.*, cum communi S. Alph. *VI, n.* 780, ait familiarem debere commorari « in loco ubi est episcopus vel prope ».

(3) Honorante, *l. c.*; Lamperez, *n.* 438; Riganti, *l. c.*, *n.* 162; Lehmkühl, *Theol. Mor.*, *n.* 596.

perdurare debet, ut familiaris alienae dioecesis ab episcopo ordinari possit. Hoc triennium debet insuper esse continuum seu notabili aliquo temporis spatio non interruptum (1). Sufficit autem quod hoc triennium sit inceptum ante promotionem ad episcopatum et compleatur postea. Ita declaravit S. C. C. ante Innocentianam constitutionem in *Cathacensi*, 9 Nov. 1589, et *Brugnatensi*, 28 Julii 1580; et ita confirmant communiter doctores etiam in terminis Innocentianae constitutionis, ut diffuse refert Riganti, *l. c.*, *n.* 140 sequ. (2). Ratio est quia finis tum Conc. Trid. tum Innocentianae constitutionis in praescribendo triennio familiaritatis is fuit ut in hac congrui temporis intercapidine episcopus indolem, ingenium et mores sui familiaris perspectos habere posset: hic autem finis aequae obtinetur, si familiaritas ante domini promotionem inceperit. Quod si episcopus familiari suo clerico ante expletum triennium contulerit beneficium, de quo mox, tunc ante finem triennii familiaritatis ordinare eundem poterit, non ratione familiaritatis, sed ratione beneficii (3).

850. Tandem episcopus debet saltem infra mensem a die ordinationis suo familiari conferre beneficium sufficiens ad honestam ejus sustentationem; quod beneficium proinde debet esse tempore ordinationis jam vacans (4). Quoad sufficientiam hujus beneficii repetenda sunt quae diximus *n.* 597. Si beneficium non est sufficiens juxta taxam synodalem vel morem regionis, nequit suppleri ex patrimonio vel pensione: id enim important illa verba const. *Speculatores: Juxta modum superius praefinitum*, quae relationem habent ad disposita in § *Licet vero* ejusdem constitutionis,

(1) Corrado, *Prax. disp.*, *IV, V, n.* 61; Giraldi, *II, sect.* 97; Honorante, *l. c.*; Lamperez, *n.* 432; Monacelli, *tom. III, pag.* 232; Riganti, *l. c.*, *n.* 139; Barbosa, *De off. et pot. episc.*, *Alleg. V, n.* 9; S. Alph., *VI, n.* 780, cum communi, ex *cap. ult.*, *De verborum significatione*, contra Morenum qui putat haud esse improbabile quod triennium de quo loquitur constitutio, non debeat esse continuum.

(2) Honorante, *l. c.*; Monacelli, *l. c.*; Giraldi, *l. c.*; D'Annibale, *III, § 153*; contra Lamperez, *n.* 431, et Vecchiotti, *III, § 21*, qui tamen male citat S. C. C. in *Cathacensi*.

(3) Honorante, *l. c.*; Riganti, *l. c.*, *n.* 161; Lamperez, *n.* 442.

(4) S. Alph., *VI, n.* 780, cum communi.

in quo, ut diximus (n. 843), sancitum fuit subjectionem ratione beneficii non acquiri, nisi illud sit sufficiens, sublata quacumque facultate supplendi ex patrimonio vel pensione (1). Hoc in sensu resolvit etiam S. C. C. in *Sypontina, Ordinationis*, 27 Nov. 1717. Imo ex dictis *l. c.* sequitur beneficium insufficiens nec ex alio beneficio posse suppleri. Dummodo autem sit sufficiens beneficium, non interest utrum sit duplex an simplex, liberae collationis vel jurispatronatus, etc., cum const. *Speculatores* nullam limitationem faciat de qualitate beneficii (2). Sed beneficium conferendum est, etsi familiaris clericus aliud beneficium et sufficientes redditus in alia dioecesi possideat (3), aut etsi promovendus sit a suo domino ad primam tantum tonsuram vel ordines minores: quo in casu idem beneficium potest deinde esse titulus ordinationis in sacris, et episcopus evadit proprius non solum ratione familiaritatis se etiam ratione beneficii (4). Ante Innocentianam constitutionem episcopus pro necessitate vel utilitate suae ecclesiae poterat familiarem ordinare titulo patrimonii vel pensionis, absque collatione beneficii (5). At post const. *Speculatores* episcopus etiam familiari ordinato in sacris titulo patrimonii vel pensionis ob necessitatem vel utilitatem ecclesiae debet beneficium, ut supra, conferre, ut resolvit S. C. C. in *Tricaricensi, Ordinationis*, 17 Jun. 1697 (6).

851. Quod si quaeras num familiaris sic ordinatus remaneat suspensus si ante collatum beneficium, mense nondum elapso, moriatur episcopus, respondet Giraldis, *l. c.*, not. VII: « Omnino crederem non esse suspensum in foro conscientiae, cum ex nulla illius culpa id provenerit, eo pari modo quo communiter a DD. relatis a Thesauris, *De*

(1) Monacelli, *l. c.*, n. 52 sequ.; Giraldis, *l. c.*, nota VII; Honorante, *l. c.*; Riganti, *l. c.*, n. 154 sequ.; Lamperez. n. 440, contra plures auctores ante constitutionem Innocentianam scribentes.

(2) Giraldis, *l. c.*

(3) Honorante, *I, not. XI.*

(4) Riganti, *l. c.*, n. 161.

(5) Fagn., in *comm. cap. Ad audientiam, De rescriptis*, n. 236 sequ., plures responsiones S. C. C. referens; S. Alph., VI, n. 780.

(6) Riganti, *l. c.*, n. 157.

poenis, cap. XI, § Limita poenam hanc, v. Ordo, omnino excusatur a suspensione qui postquam ordinatus est bona fide, putans se habere titulum validum, hic postea detegeretur nullus, v. g. si beneficium vel patrimonium evictum esset. Verum tamen est quod si promotus fuisset ad minores tantum ordines, non posset promoveri ad sacros sine titulo. Si vero promotus fuisset ad sacros, praxis est pro foro externo, ut recurratur ad Poenitentiarium, quae juxta casuum circumstantias benigne indulgere solet, ut ministret in iisdem, addita conditione ut curet sibi providere de titulo ».

852. Sub recensitis conditionibus episcopus est proprius pro ordinatione sui familiaris alienae dioecesis. Peracta ordinatione, si de jure episcopi ordinantis quaestio moveatur, familiaritas probari debet testimoniis ac documentis, et non sufficeret sola affirmatio episcopi; qui tamen ante ordinationem nemini jus suum seu familiaritatem tenetur probare (1). In testimonio ordinis recepti expressa mentio fieri debet tum testimonialium episcopi originis et episcopi domicilii, tum familiaritatis, ut patet ex verbis relatis Innocentii XII. Episcopum posse suum familiarem acolythum ordinare in sacris sine titulo, dummodo ei infra mensem beneficium conferat, probabile putavimus n. 584.

SCHOLION

UTRUM CANDIDATUS HABENS PLURES EPISCOPOS PROPRIOS
VARIARE POSSIT.

853. Huc usque determinavimus quinam sit episcopus proprius pro licita ordinatione saecularium in praesenti Ecclesiae disciplina. Proinde saecularis habere potest plures episcopos proprios a quibus gradus clericales recipiat; e. g. si in una dioecesi natus est non ex accidenti, in alia domicilium habet, in alia possidet beneficium, in alia est familiaris episcopo a triennio, habet quatuor episcopos proprios. E contrario fieri optime potest ut episcopus ad cujus dioecesim clericus pertinet, non sit proprius pro illius or-

(1) Riganti, *l. c.*, n. 164 sequ.